

جیرفت نامه

تدوین:

دکتر محبوبه شرفی

باهمکاری انجمن ایرانی تاریخ

انتشارات نگارستان اندیشه

تهران - ۱۳۹۵

سرشناسه: کنگره تاریخ دانان ایران (دومین : ۱۳۹۲ : جیرفت)
عنوان و نام پدیدآور: جیرفت‌نامه / تدوین محبوبه شرفی، با مشارکت علمی انجمن ایرانی تاریخ؛ ویراستاری
و نمونه‌خوانی وحید دریاییگی.
مشخصات نشر: تهران: نگارستان اندیشه، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۲۶۸ ص. مصور، جدول، نمودار. شابک: ۲۰۰۰۰۰ ریال 978-600-8273-12-7
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه. موضوع: جیرفت — تاریخ — کنگره‌ها. Jiroft (Iran) – History – Congresses
موضوع: جیرفت — تمدن — کنگره‌ها Jiroft (Iran) – Civilization – Congresses
شناسه افزوده: شرفی، محبوبه ۱۳۴۸.
شناسه افزوده: انجمن ایرانی تاریخ. شماره کتابشناسی ملی: ۴۴۴۷۱۲۰
رده‌بندی دی‌سی: ۹۵۵/۷۳۴۲ رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ ک۹/۵۱/DSR۲۰۸۱

جیرفت‌نامه

تدوین: دکتر محبوبه شرفی
ناشر: نگارستان اندیشه
ویراستاری و نمونه‌خوانی: وحید دریاییگی
طراح جلد: سعید صحابی
حروفچینی و صفحه‌آرایی: مرتضی انصاف‌منش
نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵
شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

حقوق این اثر برای انجمن ایرانی تاریخ محفوظ است.
نشانی ناشر: م. انقلاب، خ آزادی، خ استاد بهزاد، شماره ۲۹ واحد ۷
تلفکس: ۶۶۴۳۵۴۲۳ و ۶۶۹۴۲۵۴۲ و ۶۶۱۷۶۱۲۳

فهرست مقالات

- پیشگفتار / ۱
- دوره‌بند و اهمیت پراکنش استقرارهای هزاره سوم و دوم پیش از میلاد حوزه هلیل‌رود
 نصیر اسکندری، نادر علیدادی سلیمانی، بهمن فیروزمندی شیره جین / ۱۱
- نقش ترکان خلیج - قلمروی شرق ایران
 محمدتقی امامی / ۱۳
- تحلیل سیستم دفاعی استان در سده‌های نخست تا سده‌های میانه اسلامی
 سعید امیرحاجلو، میثم شهسواری / ۴۳
- تاریخ و تنوع شبانکارگی در جغرافیای استان کرمان
 حسن باستانی‌راد / ۷۷
- نشانه‌شناسی فرهنگی آثار تاریخی - باستانی حوزه هلیل‌رود
 محسن بتلاب اکبرآبادی / ۱۰۷
- جیرفت و شوش دو خواهر خوانده عهد کهن
 شیرین بیانی / ۱۲۷
- ردپای فرقه اسماعیلیه در قلعه سموران جیرفت
 محسن حاج‌حسینی، محمدابراهیم زارعی، سمیرا شیخ‌اکبری / ۱۳۹
- بررسی تطبیقی جایگاه جیرفت در مذاکرات ۲۴ دوره مجلس شورای ملی
 فهیمه حسن‌پور / ۱۷۵
- قلعه دختر جیرفت: توصیف، تحلیل و کاربرد
 میثم شهسواری / ۲۰۳
- بررسی باستان‌شناختی محوطه‌های زه کلوت جازموریان در جنوب کرمان
 سمیرا شیخ‌اکبری‌زاده، علی دانشی / ۲۳۱
- درآمدی بر پیشینه‌شناسی تاریخ جیرفت
 فهیمه حسن‌پور، فاطمه آرمان / ۲۶۱

به نام خداوند جان و خرد

پیشگفتا

زمانی که هیئت مدیره انجمن ایرانی تاریخ برگزاری دومین کنگره تاریخ‌دانان ایران را به استان کرمان و شهر تاریخ جیرفت سپرد، این تصمیم با موجی از استقبال استادان و پژوهشگران و دانشجویان، رشته تاریخ مواجه شد. حضور در یکی از کانون‌های اصلی فلات ایران و دیدار از جاذبه‌های فلات ایران، این منطقه تاریخی، گام نهادن در دیار مردمی گشاده‌رو، کریم و میهمان‌نواز و مجازاً استان و پژوهشگران عرصه تاریخ در فضایی صمیمی می‌توانست رنج سفر طولانی، این دیار را بر همه علاقه‌مندان از اقصای نقاط میهن هموار کند. در زمان موعود، با وجود هوای نامساعد و دشواری‌های متعدد ناشی از عواملی پیش‌بینی نشده، قریب دویست نفر از فرهیختگان، نوم‌اسان به‌ویژه تاریخ و باستان‌شناسی گرد هم آمدند و سه روز با نشاط را در جمع مردمی دوست داشتی تجربه کردند. ده‌ها مقاله خوانده شد، تجربه‌ها مبادله گردید و دوستانی که بعضاً ده سال‌ها از یکدیگر بی‌خبر بودند تجدید دیدار کردند و سه روز شهر تاریخی جیرفت را دید و شنید که علاقه‌مندانی از سراسر ایران از او می‌گویند و پیشینه افتخارآمیزش را با افتخار مرور می‌کنند. سه روز که با خوشی‌های بسیار و بعضی ناخوشی‌ها همراه بود و در میان ناخوشی‌ها از همه مهم‌تر تماشای بی‌تفاوتی و کم‌توجهی به میراث تمدن ایران است که هر یک از جاذبه‌هایش، حداقل به لحاظ اقتصادی از چند چاه نفت ارزشمندتر است و ارزش فرهنگی آن را نمی‌توان با عدد و رقم بازگو کرد. آثاری که در معرض تاراج قرار گرفته بود با عوامل طبیعی مخربی چون باد و باران و زلزله و غیره هر لحظه

می‌توانست شرایطی چون ارگ بم را برایشان فراهم آورد. شگفتنا که عمده این میراث به حال خود رها شده و متولیان میراث فرهنگی - البته مدیران و تصمیم‌گیران سیاست‌گذار و نه معدود مسئولان دست‌وپا بسته و بی‌امکانات محلی - از نیم‌نگاهی به این ذخایر کم‌نظیر هم دریغ کرده‌اند. اگر فقط دو عنصر دلسوزی و عاقبت‌نگری در متولیان امر وجود داشت، می‌دانستند که به‌جز منافع ملی فراوان معنوی فرهنگی و اجتماعی که زمینه‌ساز غرور ملی و تقویت همبستگی اجتماعی است، این جاذبه‌های تاریخی در کنار جاذبه‌های طبیعی فراوان این مرز و بوم می‌تواند میلیون‌ها گردشگر را از سراسر جهان به‌خود جذب کرده و به‌جز درآمدهای بسیار اقتصادی - که به‌یقین نمی‌تواند کمتر از درآمد نفت باشد - هزاران فرصت شغلی فراهم آورده و نشاط اجتماعی را چند برابر کند.

این کانون‌ها ارزشمند تاریخی و فرهنگی برای بسیاری از متخصصان از جمله تاریخ‌دانان و باستان‌شناسان نیز چندان شناخته نیست. برگزاری کنگره در جیرفت بر این مدعا مهر صحت زد. بیش از هشتاد درصد شرکت‌کنندگان برای اولین بار به جیرفت سفر می‌کردند و معدودی از آنان به پیشینه تاریخی و ارزش‌های فرهنگی منطقه وقوف داشتند. حداقل سودمندی برگزاری کنگره در - برکت این بود که ده‌ها مقاله درباره پیشینه تاریخی این کهن‌شهر کریمان ایران^۱ تولید و به همایش تاریخ‌دانان عرضه شد. خوشبختانه مجموعه این مقالات به‌همراه دیگر مقالات ارائه شده در کنگره چاپ و منتشر شده است. اما، یکی از برکات برگزاری کنگره تاریخ‌دانان ایران در جیرفت این بود که گروهی از تاریخ‌دانان و باستان‌شناسان را ترغیب به تألیف و نشر مجموعه‌ای با عنوان «جیرفت‌نامه» کرد. این مجموعه پس از برگزاری همایش تاریخ‌دانان در جیرفت با دقت نظر و بررسی‌های دقیق‌تری انجام شد. شورای علمی کنگره تصمیم گرفت با اعزام کیری از توان علمی موجود، اولین مجموعه «جیرفت‌نامه» را با مشارکت پژوهشگران این عرصه منتشر کند. شاید همین بهانه‌ای باشد تا در آینده متخصصان حوزه‌های مختلف علمی اعم از تاریخ، مردم‌شناسی، زبان‌شناسی، باستان‌شناسی و سایر رشته‌ها اقدام به مطالعات دقیق‌تر در

۱. یاقوت حموی در معجم البلدان، ذیل واژه جیرفت به بزرگ‌منشی و بلندطبعی اهالی جیرفت تأکید کرده است.

این منطقه مهم تاریخی کرده و ضمن معرفی یکی از قدیمی ترین کانون های تمدن بشری به نسل های حال و آینده، زمینه را برای حفظ این میراث گرانقدر در حال نابودی فراهم کنند.

برای تأمین هدف فوق با کثیری از باستان شناسان و مورخان مرتبط با مباحث جیرفت شناسی تماس حاصل شد و دعوت به همکاری شدند. بسیاری این دعوت را با آغوش باز پذیرفتند و مطابق برنامه تعیین شده مقالات را به دبیرخانه انجمن ایرانی تاریخ و نماینده شور علی سرکار خانم دکتر محبوبه شرفی ارسال کردند. هر چند در انتخاب مؤلفان دقت شده بود، اما مقالات حداقل توسط دو داور بررسی شد و زبده آنان به انتخاب داوران - انتشار شدند و در مجموعه حاضر به علاقه مندان فرهنگ و تمدن این مرزوبوم تقدیم می شود. در حال چند مقاله برتر ارائه شده در کنگره تاریخ دانان هم بر این مجموعه افزوده شد. با بر غنی آن بیفزاید.

بر خود فرض می دانم از دست سرکار خانم دکتر شرفی که پس از مراجعت از جیرفت مسئولیت تهیه این مجموعه را پذیرفت و علی رغم همه مشکلات پی گیری تماس با پژوهشگران و فرایند داوری را به خوبی مدیریت کردند، سپاسگزاری کنم. این مجموعه با کوشش ایشان فراهم آمده است و همچنین از همکاری صمیمانه سرکار خانم دکتر الهام ملک زاده - که مسئولیت سنگین مدیریت اجرایی کنگره هم با ایشان بود - با این طرح تشکر می کنم.

در جریان برگزاری کنگره تاریخ دانان ایران در جیرفت، بسیاری از مسئولان محلی به ویژه رؤسای دانشگاه های دولتی و آزاد جیرفت، فرماندار محترم جیرفت، شهردار محترم این شهر، مسئول میراث فرهنگی و دیگر بزرگوارانی که بی مزد و منت در برگزاری کنگره کمال سعی و کوشش را مبذول داشتند، سپاسگزاری می کنم. اما همه این فعالیت ها نمی توانست به انجام رسد مگر با حمایت همه جانبه استاد فرهیخته و همکار گرانقدر و دوست داشتنی جناب آقای دکتر رستمی، که از اولین روزهای طرح موضوع برگزاری کنگره در جیرفت، حامی علمی و فرهنگی بودند و در تأمین حمایت های مالی و اجرایی مربوط به چاپ و انتشار مجموعه حاضر بیشترین سهم و نقش را داشتند. بی حمایت ایشان

هیچ‌یک از فعالیت‌های فوق‌الاشاره قابل‌انجام نبود. از جناب آقای دکتر اسلامی پناه هم به‌خاطر همراهی ایشان در برگزاری کنگره سپاسگزاری می‌کنم. بازوی اجرایی بسیاری از فعالیت‌ها جناب آقای مهنی بوده‌اند که قدردان زحمات و پی‌گیری بی‌دریغ ایشان نیز هستم.

علیمحمد ولوی

دبیر علمی دومین کنگره تاریخ‌دانان ایران

و ناظر مجموعه «جیرفت‌نامه»

www.ketab.ir